

Teorie sexuálních scénářů

- Simon, Gagnon: Sexual Conduct (1973) – sexuální jednání je vždy ovlivněno kulturou
 - rozdíl mezi kulturním jednáním (conduct) a přirozeným chováním (behavior)
- kdy, kde, jak, jak často, proč, s kým atd.
- kulturní scénáře (cultural scenarios)
- interpersonální scénáře (interpersonal scripts)
- intrapsychické scénáře (intrapsychic scripts)

Kulturní scénáře

- silná instituce
 - Berger, Luckmann: „radikální vybočení z institucionálního řádu“ je chápáno jako „odklon od reality“ a popření přirozeného řádu
 - silná instituce je zaměňována s přirozeností
 - k. s. určují, co lze považovat za sexualitu
 - sexualizují či desexualizují určité části těla > **Příklad**
 - kognitivní funkce > říkají nám, co nás má sexuálně vzrušit

Marie
Antoinette
(1755-1793)

Henriette de Verninac

(1780-1827)

dcera francouzského
ministra zahraničí

namaloval Jacques-
Louis David (1799)

Portrét mladé ženy

okruh Jacques-Louis
Davida (1798)

Kulturní scénáře

- konstituují emoce – určují např.
 - ✓ kým/čím být sexuálně přitahován, kým/čím ne
 - ✓ co je romantické a co ne

- vedle kognitivní i normativní funkce
 - mužská homosexualita 19. stol. – kognitivně ano, normativně ne
 - ženská homosexualita 19. stol. – kognitivně ne > normativně není nutno řešit

Kulturní scénáře => Interpersonální scénáře

- kulturní scénáře > abstraktní > diskurz (Foucault)
 - nedávají návod jak jednat v konkrétních situacích
- interpersonální scénáře > aplikace kulturních scénářů na konkrétní interakci

Interpersonální scénáře

- konkrétní aktéři dávají do souladu svou sexualitu s kulturními očekáváníí
 - detailní a individualizované
- existence doplňkových scénářů
 - nejsou frekventované, ale jsou srozumitelné
 - ani mnozí z těch, kdo je nepraktikují, je neodsuzují

Příklad

- BDSM, homosexuální scénáře atd.

BDSM

- příklad pozitivního popisu BDSM scénáře > „Nejde jen o plácání přes zadek. BDSM praktiky hravě snižují stres, tvrdí odborníci“ (<https://zena.aktualne.cz/vztahy/bdsm-jako-zpusob-jak-zazivat-tady-a-ted-neni-to-hra-na-kocku/r~9a200bca8b2e11eb8335ac1f6b220ee8/>)
 - dodržování SSCC > safe, sane, consensual, communication
- „Je to stav, při kterém cítím rebelii a nonkonformitu, že mi nikdo nebude říkat, co můžu a co ne.“

Intrapsychické scénáře

- individuální fantazie vycházejí ze sociálních představ
 - Simon, Gagnon: „touhu nelze zredukovat na chuť, pud, instinkt“
 - roli hrají kulturní a sociální očekávání
 - nemůžeme být nositeli takové identity, pro kterou neexistují scénáře

Co je to identita? (překlad do češtiny)

- nemůžeme se ztotožnit s něčím, o čem nevíme, že to existuje
- podoba sexuální identity je dána sociálně

Propojení scénářů

- ✓ kulturní scénáře - přestávají platit, pokud se jimi na interpersonální a intrapsychické rovině přestávají lidé řídit
 - sociální instituce, kterou lidé nereprodukuje, přestává existovat
- ✓ intrapsychické a interpersonální scénáře - je velmi obtížné představit si a realizovat něco, pro co neexistuje dostupný scénář
 - viz interkrurální sex („thigh job“) > kolem 300 výskytů na pornhub – jiné praktiky mají desetitisíce až statisíce výskytů

Vývoj heterosexuálních scénářů

Bertone, Ferrero Camoletto (2009):

1) predátorský a respektující scénář

- tradiční heterosexuální scénáře
- genderové stereotypy > muži jsou ve srovnání s ženami „přirozeně“ sexuálnější

2) liberální a intimní scénář

- uvolnění sexuality od tradičních očekávání

Co je hlavním znakem změny?

Predátorský scénář

- muž dobývá ženu, ta se mu poddává
 - primární cíl > sexuální uspokojení muže
- charakteristický pro nepartnerské vztahy
 - Dworkin, O'Sullivan (2007) - mužský sexuální scénář „pomiluj se a odejdi“ („love them and leave them“)
 - ovšem lze na něj narazit i v partnerství

➤ Marek Ztracený: Stává se to i v lepších rodinách

- Významně vedle tebe ležím
Přece se nevzdám tak lehce
Žena touží po milování
I když tvrdí, že zrovna nechce
- Chystám se zaútočit znovu
A rukou začínám šmátrat
Říkám ti něžný slova k tomu
Ty do toho začínáš nahlas plakat
- Říkám si, že asi štěstím
Tak přidávám na intenzitě
A v tuhle chvíli jako správný chlap
Má lásko vezmu si tě
- v určitém sociálním kontextu predátorský scénář, v jiném znásilňující

Znásilnění jako scénář

V jakém smyslu je sociálně konstruováno znásilnění?

- Heberle - znásilnění jako scénář
 - snahy o přepis scénáře
 - metoo > konsent > přepis predátorského scénáře na scénář znásilňující

Respektující scénář

- typický pro tradiční partnerské vztahy
 - muž musí ženu respektovat

V čem?

□ „Manželské smlouvání“ (Tiefer)

- ženy > přirozené strážkyně mužských pudů
 - sexuální styk > žena usměrňuje partnerovu divokost
 - žena je „mateřská“ - muž je „dětinský“
- *„Na začátku dospívání je u chlapců v popředí biologická pudová složka sexuality, u dívek složka citová. Proto dívky mohou a mají být přirozenou brzdou předčasného sexuálního startu. Pro chlapce vzhledem k jejich sexuální tenzi to v tomto období znamená požadavek učit je sebekázi a sebeovládání – požadavek, který je oprávněný i pro celý další život muž.“*

(Machová, Kubátová a kol.: Výchova ke zdraví, 2009, s. 150)

□ „Dovolovat a dávat“

- ženská sexuální role > „dovolovat a dávat“ (Bertone, Ferrero Camoletto)
- *„Nikdy by nemělo upadnouti v zapomnění jedno zásadní pravidlo manželství: dávati se musí pomalu, zřídka kdy, a hlavně s nechutí. Jinak by se mohlo přihoditi, že manželství stane se prostorem pro ukájení živočišných tužeb.“* (Ruth Smythers, 1894)

□ „Koitální imperativ“
(Gavey, McPhillips, Braun)

- sex => penetrace vagíny penisem
- jiné sexuální chování není pokládáno za plnohodnotný sex

Proč se žena účastní sexuálních aktivit?

- žena chce otěhotnět, resp. získat si a udržet partnera, tj. otce svých dětí
 - sex > naplnění mateřského pudu > nejde primárně o sexuální, ale o mateřskou touhu
 - zdravá žena pociťuje sexuální pud jen tehdy, když je v reprodukční fázi svého života, není těhotná, ani nekojí
 - sexuální touha u žen po přechodu > v tomto narativu nepochopitelná

- koitus – i ženy, které při něm nedosahují orgasmus, jej mohou považovat za sexuálnější aktivitu než jiné aktivity, při kterých orgasmu dosahují
 - orgasmus nemusí být v případě žen dostatečným a nutným kritériem uspokojivé sexuality

Z jakého důvodu?

- koitus - primárním zdrojem potěšení je vzájemná intimita s partnerem
- koitus dle komunikačních partnerek:
 - „není větší pocit blízkosti“
 - „je to maximální přijetí partnera“
 - „jen tak si nehrajeme, je to skutečné spojení“
(Gavey, McPhillips, Braun, 2001)

- Gagnon, Simon (60. léta 20. stol.) – dostupné scénáře nemluvily o ženské sexuální touze
- ✓ ženy nebyly schopny identifikovat znaky vlastního sexuálního vzrušení
 - fyziologické znaky vzrušení vnímaly např. jako „úvodní symptomy močení“
- ✓ sexuální vzrušení nebylo součástí jejich intrapsychických scénářů

- muž si internalizuje, že žena se sexuálního styku neúčastní proto, aby dosáhla rozkoše

Děje se něco miláčku?

Ne, proč?

Že ses pohnula

(Margaret Atwood: Příběh služebnice)

- výzkumy z východního Německa 80. let (Starke, Friedrich) – 66% mladých žen dosahovalo orgasmus „téměř vždy“, 18% „často“
- interpretováno jako ukázka spokojeného sexuálního života žen
 - situace v západním Německu byla patrně horší – **Proč?**
 - konzervativnější postoje > vůči ženám i sexu
(Kristen R. Ghodsee: Proč mají ženy za socialismu lepší sex)

Proč si ženy podle výzkumů dodnes méně uvědomují svou sexualitu než muži?

- ✓ o ženské sexualitě se méně mluví
- ✓ absence obecně přijatelných výrazů pro ženské sexuální orgány
 - vulgární, infantilní či „sterilní“ (vulva)
 - mnohdy se používají jen zájmena či se mluví o jakémisi „tam“ či „tam dole“
 - „Jak vypadáte tam dole?“ (diskuse eMimino)
 - filozof Sartre (Bytí a nicota) mluví o „otvoru“

- zároveň si muži i ženy internalizují scénáře, kde je znakem úspěšného a dokončeného sexuálního styku mužův orgasmus
 - ženský orgasmus jako „bonus“
 - viz pornoscénáře

Od reprodukce k rekreaci

✓ tradiční společnost

- několik převládajících scénářů

+ omezený repertoár „ritualizovaných improvizací“

✓ komplexní společnost

- zmnožování scénářů

„doplňkové scénáře“

různé formy nereprodukční sexuality

ženská antikoncepce > změna scénářů

Jak mění antikoncepce sexualitu?

- hormonální antikoncepce usnadnila ženě sexuální život:
 - ✓ nemusí se bát nechtěného těhotenství
 - ✓ stává se nezávislou (sexuální) aktérkou
 - nejde ji jen o mateřství a uspokojení partnera
 - 50. a 60. léta 20. stol. - na financování výzkumu a prosazení hormonální antikoncepce se podílelo ženské emancipační hnutí

Liberální scénáře

- sex je „oddělen od vztahu“ (Bertone - Ferrero Camoletto)
 - je rovnostářský > i žena má nárok na rozkoš
 - ženy jsou sexuálně asertivní
 - scénář „pomiluj se a odejdi“ je akceptován, ale žena musí dosáhnout sexuálního vyvrcholení
 - od obou pohlaví se očekávají dostatečné sexuální dovednosti
 - sex je záležitost techniky

Intimní scénář

- sexualita v rámci stálého vztahu
 - má naplňovat intimní potřeby obou partnerů – tělesné i psychické
 - intimní aktivity jsou formou komunikace
 - sex - nástroj jak partnera ujistit o lásce
 - jde primárně o „milování“
 - vyžaduje sexuální i komunikační dovednosti
 - sex je záležitost lásky

ZEN ŽEN

DOBŘE, TAKŽE UMYTEJ, VYČISTĚNÝ ZUBY,
CITLIVÁ PŘEDEHRA A PAK UŽ MŮŽEM JÍT NA TO?

ANO, ALE POTOM JEŠTĚ
MAZLENÍ A POVIDÁNÍ.

TAK POČKEJ, TO UŽ SI
MUSÍM SEPSAT.

„Proč se ženy účastnily svého prvního koitu?“

- před rokem 1989: "kvůli partnerovi"
 - po roce 1994: "sama jsem si to přála"
- (Raboch, Raboch, Šindelář, 1996)

Jak se mění mužská sexualita?

- mužské intrapsychické scénáře > potřeba intimity a emocionality
 - muži chtějí být objektem ženské touhy
 - chtějí, aby ženy iniciovaly sex
 - respondent: to, že má v partnerství sexuální aktivitu iniciovat pouze on, v něm vytváří „pocit osamění“ (Bertone - Ferrero Camoletto)
 - emancipace mužů od hegemonní maskulinity

- <https://www.youtube.com/watch?v=fHRP6gadDQ4>
- „Is Charlie Bronson mental? Why would you walk out and leave a beautiful woman like Claudia Cardinale in the middle of the desert?“ (diskutující na YT)
- <https://youtu.be/-mMd6D1Gw1g?t=65>